

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 451

Finanse publiczne

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Myszowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-319
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-618-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Tomasz Banasik, Katarzyna Brzozowska-Rup: Metodologiczne aspekty oceny oddziaływania OFE na rozwój gospodarczy w Polsce / Methodological aspects of assessment of Pension Funds influence on the economic development of Poland	11
Krzysztof Berbeka: Polityka klimatyczna w warunkach kryzysu finansowego / The climate policy in the conditions of financial crisis	27
Marcin Brycz: ATP-pension fund's investments and consumption in Sweden 1961–1994. Past example, but problem still not resolved / Inwestycje funduszy emerytalnych ATP a konsumpcja w Szwecji (1961–1994). Miniony przypadek, lecz problem wciąż aktualny	40
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Zróżnicowanie obciążeń fiskalnych dochodów osób fizycznych w Polsce / Differentiation of tax burden on individual taxpayers in Poland.....	52
Marek Dylewski: Instrumenty stabilizowania długoterminowej równowagi finansowej JST / Instruments for stabilizing the long-term financial balance of LGU	64
Beata Zofia Filipiak: Dylematy pomiaru potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego – dobór czynników i ich pomiar / Dilemmas of measuring the potential financial – selection of factors and their measurement	75
Mateusz Folwarski: Czynniki wpływające na rozwój sieci bankomatów w krajach Europy Środkowej / Factors affecting the development of the ATM network in Central Europe	89
Maria Magdalena Golec: Zmiany regulacyjne w sektorze Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych i ich ocena / Regulatory changes in the cooperative savings and credit unions and their evaluation	99
Marcin Gospodarowicz: Efektywność wspierania rozwoju przedsiębiorczości ze środków UE w gminach na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2007–2013 / Efficiency of entrepreneurship support from EU funds in rural communes in Poland (2007–2013).....	110
Gabriela Gurgul: Kierunki kreacji marki i zmiany w zarządzaniu produktami bankowymi wobec tła gospodarczo-politycznego oraz oczekiwań klientów detalicznych / Directions of brand creation and changes in managing banking products (against an economic and political background and expectations of retail customers)	122

Mariusz Hamulczuk, Marcin Idzik: Zgodność i predyktywność testów koniunktury bankowej z koniunkturą ogólnogospodarczą / Compliance and forecasting of the surveys of the banking situation with the overall economic situation.....	134
Aneta Kargol-Wasiluk, Adam Wyszowski: Preferencje podatkowe wspierające działalność B + R w ramach podatków dochodowych w Polsce i w Wielkiej Brytanii / Tax incentives supporting R&D activities in Poland and in the United Kingdom.....	145
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Determinanty marży odsetkowej banków w Polsce w okresie pokryzysowym / Determinants of banks' net interest margins in Poland.....	162
Julitta Koćwin: Sytuacja konsumenta na rynku szarej bankowości / The consumer situation on the informal banking market.....	175
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc publiczna i jej szczególne znaczenie w systemie wsparcia publicznego w Polsce / Public aid and its particular role in the system of state aid in Poland.....	187
Agnieszka Kristof: Skarb Państwa w roli właściciela przedsiębiorstw / State treasury as the owner of companies.....	198
Justyna Kujawska: Wpływ struktury finansowania na wyniki funkcjonowania systemów opieki zdrowotnej w krajach Unii Europejskiej / The impact of financing structure on the healthcare systems outcomes in the European Union countries.....	207
Elwira Leśna-Wierszolicz: IKE i IKZE jako dobrowolne formy gromadzenia oszczędności emerytalnych / Individual retirement accounts and individual retirement security accounts as voluntary forms of pension savings.....	219
Marta Maier: System zabezpieczenia emerytalnego a starzenie się społeczeństwa w Polsce / Pension security system and aging society in Poland.....	230
Dariusz Malinowski, Marcin Krawczyk: Oddziaływanie ekspansji fiskalnej wspomaganej przez monetarną na produkcję – ujęcie teoretyczne i na przykładzie wybranych gospodarek / The impact of money accommodated fiscal expansion on production – theory and experience of selected countries.....	240
Paweł Marszałek: Disintermediation of banks – causes and consequences / Dezintermediacja banków – przyczyny i konsekwencje.....	256
Małgorzata Mazurek-Chwiejczak: Wydajny fiskalnie system podatkowy – w poszukiwaniu modelowych rozwiązań / The fiscally efficient tax system – in search of model solutions.....	268
Dominika Mierzwa, Ewa Błaszke: Źródła finansowania zewnętrznego jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie miasta Wrocławia / The sources of external funding of local government entities on the example of the city of Wrocław.....	280

Elżbieta Izabela Misiewicz: Zmiany przepisów o jednym procencie należnego podatku dochodowego od osób fizycznych a zachowanie podatników / Changes in one percent of the tax regulations and tax-payers behaviour...	291
Monika Pasternak-Malicka: Funkcja fiskalna podatku od towarów i usług a znieczulenie podatkowe / Tax illusion and its impact on the fiscal function of the taxation of goods and services	301
Jacek Pera: Ocena wpływu zadłużenia zagranicznego na ryzyko kredytowe Polski w modelu roszczeń warunkowych / Impact of foreign debt on Polish credit risk in the model of contingent claims approach	314
Elwira Pindyk: Wpływ zmiany systemu opodatkowania nieruchomości od osób fizycznych na budżet gminy / Impact of changes in taxation of real estates of individuals on district's budget.....	329
Piotr Podsiadło: Pomoc publiczna w formie gwarancji – analiza jakościowa i ilościowa z perspektywy polityki fiskalnej / State aid in the form of guarantees – qualitative and quantitative analysis from the perspective of fiscal policy.....	347
Magdalena Rękas: Ulgi na dzieci jako instrument polityki rodzinnej a niska dzietność w Polsce / Relief for children as an instrument of family policy and low fertility in Poland	360
Katarzyna Rola: Wpływ podatku akcyzowego na konsumpcję alkoholi / Impact of excise tax on alcohol products consumption	374
Alicja Sekuła, Roman Fandrejewski: Naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie wykorzystania subwencji ogólnej / The violation of public finance discipline with respect to the use of general grant	385
Tomasz Sobczak: Rola krajowych oszczędności w poglądach wybranych ekonomistów Polski międzywojennej / The role of domestic savings in views of chosen economists of interwar-Poland.....	398
Błażej Socha: Działalność innowacyjna a wyniki finansowe przedsiębiorstw / Innovation and financial performance	411
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka: Aktywność inwestycyjna mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim / Investment activity of micro-, small and medium-sized enterprises in the region of Lublin	420
Michał Sosnowski: Transfer pricing issues in taxation of related entities / Problematyka cen transferowych w opodatkowaniu podmiotów powiązanych.....	431
Wacława Starzyńska: Metody statystyczne w analizie rynku zamówień publicznych / Statistical methods in analysis of public procurements	448
Małgorzata Szczepaniak: Nierównowaga finansów publicznych w Polsce na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej i UE 28 / Conditions of public finances' imbalance in Poland compared to the countries of Central and Eastern Europe and all European countries (EU 28).....	457

Joanna Śmiechowicz, Paulina Kozak: Diagnoza skutków polityki podatkowej gmin w Polsce w latach 2003–2015 / The issue of maximization of own revenue potential and the tax policy of municipalities in Poland in the years 2003–2015	468
Tomasz Śmietanka: Gospodarka finansowa gmin Grójec, Koźienice, Szydłowiec w latach 2003–2016 jako czynnik rozwoju lokalnego / Financial economy of the communes Koźienice, Grójec, Szydłowiec in the years 2003–2016 as a factor of sustainability development at the local level	479
Anna Świrska: Skuteczność mechanizmu subwencjonowania w wyrównywaniu sytuacji dochodowej gmin / Effectiveness of the subsidizing mechanism in equalizing the income situation of municipalities.....	497
Malgorzata Twarowska: Wpływ dodatkowego opodatkowania sektora finansowego na napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach UE / Impact of additional financial sector taxation on the Foreign Direct Investment inflow in the EU countries	509
Maciej Woźniak, Robert Lisowski: Ocena związku preferencji podatkowych z poziomem inwestycji przedsiębiorstw w Polsce / Evaluation of relationship between fiscal instruments and investments of companies in Poland	520
Mariusz Zieliński: Klienci i pracownicy jako beneficjenci działań CSR w sektorze bankowym w Polsce / Customers and employees as recipients of CSR activities in the banking sector in Poland	533
Arkadiusz Żabiński, Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Fiskalne uwarunkowania budowy systemu podatkowego w wybranych krajach / Fiscal stimulants of creation of tax system in chosen countries	543

Wstęp

Publikacja *Finanse publiczne* została wydana w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Poszczególne jej części stanowią dorobek pracowników naukowych najbardziej liczących się w Polsce ośrodków naukowych. Przedstawione opracowania odnoszą się do całego spektrum problemów naukowo-badawczych związanych z finansami publicznymi i polityką fiskalną. Poszczególni autorzy prezentują wyniki swoich badań teoretycznych i empirycznych w zakresie zarządzania dochodami i wydatkami budżetu centralnego oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, w kontekście zarówno reformy finansów publicznych, reformy systemu emerytalnego, pomocy publicznej, jak i teoretycznych podstaw realizacji wyznaczonych celów przez narzędzia polityki fiskalnej.

Niniejsza publikacja jest adresowana do środowisk naukowych i studentów wyższych uczelni oraz osób, które w praktyce gospodarczej mają styczność ze stroną dochodową lub wydatkową polityki fiskalnej.

Poszczególne fragmenty książki były recenzowane przez profesorów uniwersytetów, w większości kierowników katedr finansów, katedr ekonomii oraz polityki ekonomicznej, którym chciałbym podziękować za rzetelne recenzje. Składam również wyrazy uznania pracownikom Katedry Ekonomii i Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz pracownikom Wydawnictwa za wiele wysiłku i zaangażowanie, dzięki któremu powstała ta publikacja.

Mam głębokie przekonanie, że książka *Finanse publiczne*, którą oddajemy w Państwa ręce, będzie inspiracją do dalszych badań i dociekań naukowych oraz do powstania równie inspirujących opracowań w przyszłości.

Jerzy Sokołowski

Agnieszka Deresz

Urząd Skarbowy w Siedlcach
e-mail: agnieszka.deresz@mz.mofnet.gov.pl

Marian Podstawka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
e-mail: marian_podstawka@sggw.pl

ZRÓŻNICOWANIE OBCIĄŻEŃ FISKALNYCH DOCHODÓW OSÓB FIZYCZNYCH W POLSCE

DIFFERENTIATION OF TAX BURDEN ON INDIVIDUAL TAXPAYERS IN POLAND

DOI: 10.15611/pn.2016.451.04

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena rozkładu obciążeń fiskalnych w Polsce w latach 2008–2014. W opracowaniu, na podstawie przedmiotowej oceny, podjęto próbę weryfikacji hipotezy, że obciążenia dochodów, jakie są ponoszone przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, są niższe w porównaniu z opodatkowaniem wynagrodzeń z innych źródeł przychodów.

Słowa kluczowe: pozarolnicza działalność gospodarcza, wynagrodzenia z innych źródeł przychodów, składki na ubezpieczenia społeczne, składka na ubezpieczenie zdrowotne, podatek należny.

Summary: The aim of this article is to evaluate tax burdens in Poland in 2008–2014. Based on this evaluation, the authors attempt to verify the hypothesis that tax burdens imposed on individuals involved in non-agricultural activities are lower in comparison with taxation of income from other sources.

Keywords: Non-agricultural activities, income from other sources, social security contribution, health insurance contribution, tax due.

1. Wstęp

System podatkowy podlega nieustannie ewolucji. Zmienne w czasie są też funkcje podatków. Początkowo podatki były podporządkowane realizacji jedynie funkcji fiskalnej. Doktryna liberalna traktowała je jako narzędzie neutralne, niepowodujące zmian realnych wielkości gospodarczych. Niemiecki ekonomista A. Wagner pierw-

szy położył nacisk na to, że opodatkowanie powinno służyć zmniejszaniu nierówności dochodów. Chociaż postulat ten początkowo budził wiele kontrowersji, z czasem zaczął być coraz częściej stosowany w praktyce. W XX w., głównie pod wpływem teorii J.M. Keynesa, potrzeba wykorzystywania podatków w celach pozafiskalnych stała się sprawą bezsporną. Obecnie oprócz tradycyjnej roli fiskalnej, podatki spełniają różnorodne funkcje o charakterze społecznym i gospodarczym. Podatek dochodowy od osób fizycznych ma zapewnić państwu dochody, które umożliwiają realizację jego funkcji, a jednocześnie ma wpływać na gospodarcze i społeczne zachowania podatników.

Funkcja fiskalna podatku dochodowego od osób fizycznych wynika z konieczności zagwarantowania budżetowi państwa i budżetom lokalnym odpowiednich dochodów niezbędnych do realizacji zaplanowanych zadań. Polega ona na przejmowaniu od podatników środków pieniężnych na rzecz państwa lub innego związku publicznoprawnego. Wynika to z samej istoty podatków, które są zasadniczymi źródłami dochodów budżetowych, stąd też to z samej istoty podatków funkcja fiskalna przedstawia się jako podstawowa. Definicja podatku zawarta w ustawie Ordynacja podatkowa¹ oznacza, że podstawowym celem podatku jest konieczność zapewnienia środków finansowych na pokrycie wydatków publicznych [Ustawa z 29 sierpnia 1997].

Do pozafiskalnych funkcji podatków należą przede wszystkim funkcje redystrybucyjna, stymulacyjna i alokacyjna. Funkcja redystrybucyjna wynika z konieczności kształtowania przez państwo majątku i dochodów będących w posiadaniu podatników. Właściwie jest przejawem korygowania dochodów uznanych za wysokie u jednych podatników i za niskie u drugich podatników. Państwo próbuje „poprawić” proporcje podziału dochodu narodowego pomiędzy różne grupy społeczne, dokonanego przez rynek. Funkcja stabilizacyjna polega na wykorzystaniu podatków w celu oddziaływania na koniunkturę gospodarczą. Podatki stają się tu elementem polityki dostosowawczej państwa, której celem jest zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego, pełnego zatrudnienia oraz równowagi bilansu płatniczego. Funkcja alokacyjna podatków związana jest z występowaniem efektów zewnętrznych. Państwo próbuje „poprawić” alokację zasobów dokonaną przez rynek. W podatku dochodowym od osób fizycznych pozafiskalne funkcje podatków znalazły odzwierciedlenie w progresji podatkowej, kwocie wolnej od podatków, ulgach, preferencjach oraz zwolnieniach podatkowych, jak również w zróżnicowanych stawkach podatku od towarów i usług i w akcyzie.

Za pomocą polityki społecznej podejmowane są decyzje o tym, co kto otrzymuje w społeczeństwie. Za sprawą polityki podatkowej decyzje te określają, kto płaci podatki i w jakiej wysokości, kto może korzystać z ulg i preferencji podatkowych.

---

¹ Zgodnie z art. 6 ustawy Ordynacja podatkowa podatkiem jest publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej [Ustawa z 29 sierpnia 1997].

Powstaje zatem pytanie, czy dokonany podział dóbr i obciążeń podatkowych jest sprawiedliwy. Zharmonizowany system podatkowy zmniejsza stopień wyłudzenia podatków, czego efektem jest bardziej skuteczna możliwość zmniejszania deficytu budżetowego, dostateczne spożytkowanie korzyści płynących ze wzrostu gospodarczego, jak również wzrost środków finansowych na realizację polityki społecznej. Urynkowienie polskiej gospodarki, oprócz wielu zjawisk pozytywnych, spowodowało także zjawiska negatywne, takie jak np. bezrobocie, zubożenie niektórych grup społecznych, wzrost kosztów utrzymania gospodarstw domowych.

Hipoteza: Obciążenia dochodów, jakie są ponoszone przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, są niższe w porównaniu z obciążeniami dochodów osób osiągających dochody z innych źródeł.

2. Preferencje podatkowe dla przedsiębiorców

W polskiej opinii publicznej dominuje przekonanie, że przedsiębiorcy są zbyt mocno obciążeni podatkami, co ogranicza ich możliwości rozwojowe oraz osłabia pozycję konkurencyjną na rynkach światowych. Osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, w odróżnieniu od osób fizycznych uzyskujących przychody z innych źródeł, np. wynagrodzenia ze stosunku pracy, umowy-zlecenia czy praw autorskich, posiadają legalne sposoby na płacenie niższych podatków.

Osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą czy też rozpoczynające jej prowadzenie mają prawo do wyboru form opodatkowania podatkiem dochodowym spośród czterech możliwych:

- opodatkowanie na zasadach ogólnych:
  - według progresywnej skali podatkowej – z możliwością korzystania z ulg podatkowych i preferencyjnych sposobów opodatkowania,
  - według stawki liniowej 19% – niezależnie od wysokości dochodów, ale bez możliwości korzystania z ulg podatkowych i preferencyjnych sposobów opodatkowania;
- opodatkowanie w formach zryczałtowanych:
  - według ryczałtu ewidencjonowanego – ze stawkami 3, 5,5, 8,5, 10, 17 i 20% w zależności od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej,
  - według karty podatkowej – ze stałą kwotą podatku niezależnie od wartości faktycznie uzyskiwanych przychodów.

W zależności od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, jej rozmiaru oraz poziomu ponoszonych kosztów uzyskania przychodu, przedsiębiorca może wybrać optymalną formę opodatkowania. Następstwem wyboru optymalnej formy opodatkowania są znaczne oszczędności finansowe, co niewątpliwie zwiększa opłacalność prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mają prawo do płacenia zaliczki na podatek dochodowy w trakcie roku w formie uproszczo-

nej, co pozwala na przesunięcie największego obciążenia podatkowego na koniec kwietnia następnego roku. Pieniądze, które pozostają w dyspozycji przedsiębiorcy, mogą zostać wykorzystane na różnego rodzaju inwestycje oraz zwiększenie kapitału obrotowego przedsiębiorstwa.

Zarówno w przypadku podatku dochodowego, jak i w przypadku podatku od towarów i usług przedsiębiorca ma możliwość płacenia w okresach miesięcznych i kwartalnych. Rozliczanie kwartalne powoduje, że przedsiębiorca ma do dyspozycji gotówkę, którą przy rozliczaniu miesięcznym musiałby wpłacić na konto organu podatkowego, a możliwości jej wykorzystania jest przecież wiele. Ponadto, wybierając za okresy rozliczeniowe kwartały zamiast miesięcy, przedsiębiorca łatwiej może utrzymać płynność finansową swojej firmy. Jest to również doskonale rozwiązanie dla firm, w których koszty i przychody rozkładają się nierównomiernie w poszczególnych miesiącach. Dzięki opłacaniu podatków co kwartał przedsiębiorca ma więcej czasu na zgromadzenie faktur kosztowych, dzięki czemu łatwiej mu utrzymać równowagę finansową.

Osoby fizyczne rozpoczynające pozarolniczą działalność gospodarczą mają prawo do skorzystania z ulg dla nowo powstałych przedsiębiorstw. Pierwsza z nich to możliwość skorzystania z jednorazowej amortyzacji w ramach pomocy *de minimis*, druga to opłacanie składek ubezpieczeniowych na preferencyjnych warunkach. Dzięki tym możliwościom zwiększa się płynność finansowa przedsiębiorstwa. Jednorazowa amortyzacja to również zmniejszenie podstawy opodatkowania, a przez to także niższy podatek dochodowy. Płacenie preferencyjnych składek ZUS to również duża oszczędność. Dzięki tym rozwiązaniom do dyspozycji przedsiębiorcy pozostają dodatkowe środki, które może on wykorzystać na wiele różnych sposobów.

Przy opłacaniu podatku dochodowego na zasadach ogólnych wysokość zaliczek obliczana jest jako procent podstawy opodatkowania. Im jest ona niższa, tym niższy jest podatek. Podstawa opodatkowania obliczana jest natomiast m.in. jako różnica między osiągniętym przychodem a poniesionymi kosztami jego uzyskania. Mądre planowanie wydatków firmowych oraz wiedza na temat tego, co i jak można zawnidencjonować jako koszt uzyskania przychodu, może poprzez obniżenie podstawy opodatkowania znacząco wpłynąć na wysokość płaconych podatków.

3. Obciążenia podatkowe przedsiębiorców oraz podatników uzyskujących wynagrodzenia z innych źródeł przychodów

Porównanie obciążeń podatkowych podatników o dochodach powyżej 85 528,00 zł, tj. z III przedziału progresywnej skali podatkowej obowiązującej w 2008 r. i II przedziału progresywnej skali podatkowej obowiązującej w latach 2009-2014, z przedsiębiorcami opodatkowanymi na zasadach ogólnych według stawki liniowej 19% i według ryczałtu ewidencjonowanego przedstawia tab. 1.

Przedstawione w tab. 1 porównanie obciążeń dochodów podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej oraz przedsiębiorców wybierających

Tabela 1. Rozkład obciążeń podatkowych podatników o dochodach powyżej 85 528,00 zł oraz przedsiębiorców opodatkowanych według stawki liniowej 19% oraz ryczałtu ewidencjonowanego w latach 2008–2014

Wyszczególnienie		III przedział podatkowy	Podatek liniowy 19%	Ryczałt ewidencjonowany
1		2	3	4
2008 rok				
Liczba podatników		342 230	463 115	713 585
Przeciętny dochód (w zł)		155 617,84	170 354,83	51 226,00
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)	10 116,60	2 602,44	1 392,71
	udział składki w dochodzie (w %)	6,50	1,53	2,72
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)	9 961,28	1 848,39	773,07
	udział składki w dochodzie (w %)	6,40	1,09	1,51
Podatek należny	przeciętny (w zł)	32 265,70	29 832,76	2 262,97
	udział podatku w dochodzie (w %)	20,73	17,51	4,42
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)	52 343,58	34 283,59	4 428,75
	(w %)	33,63	20,13	8,65
2009 rok				
Liczba podatników		38 7295	39 1784	73 2760
Przeciętny dochód (w zł)		162 951,40	180 428,00	44 976,38
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)	10 308,18	2 886,98	1 507,59
	udział składki w dochodzie (w %)	6,33	1,60	3,36
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)	10 071,85	2 018,30	778,42
	udział składki w dochodzie (w %)	6,18	1,12	1,73
Podatek należny	przeciętny (w zł)	24 659,26	31 453,56	1 923,99
	udział podatku w dochodzie (w %)	15,14	17,44	4,28
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)	45 039,29	36 358,84	4 210,00
	(w %)	27,64	20,16	9,36
2010 rok				
Liczba podatników		463 567	395 039	791 089
Przeciętny dochód (w zł)		150 337,86	188 986,66	45 435,12

		1	2	3	4
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)		10 287,71	2 943,28	1 427,99
	udział składki w dochodzie (w %)		6,84	1,56	3,14
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)		9 413,93	2 134,02	749,99
	udział składki w dochodzie (w %)		6,26	1,13	1,65
Podatek należny	przeciętny (w zł)		21 436,73	32 806,89	1 863,87
	udział podatku w dochodzie (w %)		14,26	17,36	4,10
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)		41 138,37	37 884,19	4 041,85
	(w %)		27,36	20,05	8,89
2011 rok					
Liczba podatników			521 600	410 813	835 514
Przeciętny dochód (w zł)			149 633,55	199 854,19	47 554,64
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)		10 572,16	3 162,60	1 467,09
	udział składki w dochodzie (w %)		7,07	1,59	3,09
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)		9 188,23	2 246,56	749,39
	udział składki w dochodzie (w %)		6,14	1,13	1,58
Podatek należny	przeciętny (w zł)		21 432,25	34 660,54	2 022,92
	udział podatku w dochodzie (w %)		14,33	17,35	4,26
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)		41 192,74	40 069,70	4 239,40
	(w %)		27,53	20,05	8,92
2012 rok					
Liczba podatników			554 382	429 096	877 371
Przeciętny dochód (w zł)			160 178,11	187 152,60	45 204,68
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)		10 730,32	3 439,09	1 520,70
	udział składki w dochodzie (w %)		6,70	1,84	3,36
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)		9 523,14	2 299,40	718,15
	udział składki w dochodzie (w %)		5,95	1,23	1,59
Podatek należny	przeciętny (w zł)		24 159,71	32 200,29	1 954,92
	udział podatku w dochodzie (w %)		15,08	17,21	4,32

Tabela 1, cd.

	1	2	3	4
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)	44 413,17	37 938,78	4 193,77
	(w %)	27,73	20,28	9,27
2013 rok				
Liczba podatników		601 621	446 485	921 838
Przeciętny dochód (w zł)		149 842,82	193 643,34	43 052,38
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)	10 889,68	3 725,82	1 498,15
	udział składki w dochodzie (w %)	7,27	1,93	3,48
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)	9 052,19	2 372,34	683,88
	udział składki w dochodzie (w %)	6,05	1,23	1,59
Podatek należny	przeciętny (w zł)	21 855,01	33 227,98	1 885,84
	udział podatku w dochodzie (w %)	1 459	17,16	4,38
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)	41 796,88	39 326,14	4 067,87
	(w %)	14,59	20,31	9,45
2014 rok				
Liczba podatników		657 764	473 954	960 847
Przeciętny dochód (w zł)		150 401,32	205 335,30	44 724,14
Składka na ubezpieczenie społeczne	przeciętna (w zł)	11 035,00	3 699,70	1 492,98
	udział składki w dochodzie (w %)	7,34	1,80	3,34
Składka na ubezpieczenie zdrowotne	przeciętna (w zł)	9 130,52	2 457,25	700,55
	udział składki w dochodzie (w %)	6,07	1,20	1,57
Podatek należny	przeciętny (w zł)	21 585,86	35 374,59	1 989,39
	udział podatku w dochodzie (w %)	14,35	17,23	4,45
Łączne obciążenie dochodu	przeciętne (w zł)	41 751,38	41 531,54	4 182,92
	(w %)	27,76	20,23	9,36

Źródło: [Ministerstwo Finansów 2009–2015a, b].

opodatkowanie dochodów podatkiem liniowym w wysokości 19% lub opodatkowanie przychodów ryczałtem ewidencjonowanym wyraźnie pokazuje uprzywilejowaną pozycję przedsiębiorców na tle dochodów uzyskiwanych z innych źródeł przychodów, np. z wynagrodzenia ze stosunku pracy, umowy zlecenia czy praw autorskich.

Z analizy danych z tab. 1 wynika, że najwyższe łączne obciążenie dochodu dotyczy grupy podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej. Na drugim miejscu pod tym względem znaleźli się przedsiębiorcy opodatkowani podatkiem liniowym w wysokości 19%, natomiast najniższe łączne obciążenie dochodu dotyczy przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym.

W 2008 r. łączne fiskalne obciążenie dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej wyniosło 52 343,58 zł, co stanowi 33,63% przeciętnego dochodu tej grupy podatników stanowiącego kwotę 155 617,84 zł, natomiast przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym w wysokości 19% – 34 283,59 zł, co stanowi 20,13% przeciętnego ich dochodu w wysokości 170 354,83 zł, a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym tylko 4428,75 zł, co stanowi 8,65% przeciętnego przychodu – 51 226,00 zł. Obniżenie łącznego fiskalnego obciążenia dochodu zarówno podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej, jak i przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym oraz ryczałtem ewidencjonowanym nastąpiło w 2009 r., kształtując się odpowiednio na poziomie 45 039,29 zł, 36 358,84 zł i 4210,00 zł, co stanowi odpowiednio 27,64% przeciętnego dochodu w wysokości 162 951,40 zł, 20,16% przeciętnego dochodu w wysokości 180 428,00 zł i 9,36% przeciętnego przychodu w wysokości 44 976,38 zł. W 2010 r. łączne fiskalne obciążenie dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej wyniosło 41 138,37 zł, w 2011 r. 41 192,74 zł, w 2012 r. 44 413,17 zł, w 2013 r. 41 796,88 zł i w 2014 r. 41 751,38 zł, przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym kształtowało się na niższym poziomie, wynosząc w 2010 r. 37 884,19 zł, w 2011 r. 40 069,70 zł, w 2012 r. 37 938,78 zł, w 2013 r. 39 326,14 zł i w 2014 r. 41 531,54 zł, natomiast przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym na poziomie: w 2010 r. 4041,85 zł, w 2011 r. 4239,40 zł, w 2012 r. 4193,77 zł, w 2013 r. 4067,87 zł i w 2014 r. 4182,92 zł. Udział łącznego fiskalnego obciążenia dochodu w przeciętnym dochodzie podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej w latach 2010–2014 kształtował się na zbliżonym poziomie, wynosząc powyżej 27%. Na znacznie niższym poziomie kształtował się udział łącznego fiskalnego obciążenia dochodu w przeciętnym dochodzie przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym. W latach 2010–2014 wyniósł on niewiele powyżej 20%. W najniższym stopniu obciążone były przychody przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym, bo w latach 2010–2014 na poziomie ok. 9%.

W tab. 2 zaprezentowano różnice między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych według stawki liniowej w wysokości 19% i ryczałtu ewidencjonowanego. Przedmiotowe różnice przedstawiono zarówno w ujęciu kwotowym, jak i procentowym.

Z analizy danych zawartych w tab. 1 i 2 wynika, że w latach 2008–2009 przy zbliżonych przeciętnych dochodach podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej według najwyższej stawki podatkowej wynoszącej w 2008 r. 40%, a w latach 2009–2014 – 32% i przedsiębiorców opodatkowanych według stawki

Tabela 2. Różnice w łącznych obciążeniach fiskalnych dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych według stawki liniowej w wysokości 19% i ryczałtu ewidencjonowanego w ujęciu kwotowym i procentowym

Wyszczególnienie	Przeciętne łącznie obciążenie fiskalne dochodu (w zł)	Udział łącznego obciążenia fiskalnego w przeciętnym dochodzie (w %)
1	2	3
2008 rok		
III przedział	52 343,58	33,63
Podatek liniowy 19%	34 283,59	20,13
Ryczałt ewidencjonowany	4 428,75	8,65
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	18 059,99	13,50
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	47 914,83	24,98
2009 rok		
II przedział	45 039,29	27,64
Podatek liniowy 19%	36 358,84	20,16
Ryczałt ewidencjonowany	4 210,00	9,36
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	8 680,45	7,48
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	40829,29	18,28
2010 rok		
II przedział	41 138,37	27,36
Podatek liniowy 19%	37 884,19	20,05
Ryczałt ewidencjonowany	4 041,85	8,89
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	3 254,18	7,31

1	2	3
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	37 096,52	18,47
2011 rok		
II przedział	41 192,74	27,53
Podatek liniowy 19%	40 069,70	20,05
Ryczałt ewidencjonowany	4 239,40	8,92
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	36 953,34	7,48
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	36 953,34	18,61
2012 rok		
II przedział	44 413,17	27,73
Podatek liniowy 19%	37 938,78	20,28
Ryczałt ewidencjonowany	4 193,77	9,27
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	6 474,39	7,45
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	40 219,40	18,46
2013 rok		
II przedział	41 796,88	27,89
Podatek liniowy 19%	39 326,14	20,31
Ryczałt ewidencjonowany	4 067,87	9,45
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	2 470,74	7,58
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	37 729,01	18,44

Tabela 2, cd.

1	2	3
2014 rok		
II przedział	41 751,38	27,76
Podatek liniowy 19%	41 531,54	20,23
Ryczałt ewidencjonowany	4 182,92	9,36
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych podatkiem liniowym	219,84	7,53
Różnica między łącznym obciążeniem fiskalnym dochodu podatników opodatkowanych według progresywnej skali podatkowej a przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem ewidencjonowanym	37 568,46	18,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tab. 1.

liniowej w wysokości 19% różnice zarówno w kwocie łącznego obciążenia dochodów, jak i w ujęciu procentowym są duże. Należy jednak zauważyć, że w 2008 r. różnica w kwocie obciążenia dochodu była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2009 r. (w 2008 r. stanowiła kwotę 18 059,99 zł, w 2009 r. – kwotę 8680,45 zł), natomiast różnica w ujęciu procentowym była prawie dwukrotnie wyższa (w 2008 r. wynosiła 13,50%, w 2009 r. – 7,48%). Wskazuje to na wzmocnienie w 2009 r. dystrybucyjnego znaczenia podatku dochodowego w stosunku do osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Oznacza to, że wprowadzenie dwustawkowej skali podatkowej miało wpływ na zmniejszenie zakresu nierówności dochodów tych podatników. W kolejnych latach 2010–2014, kiedy znacznie wzrosły różnice pomiędzy przeciętnymi dochodami podatników opodatkowanych stawką 32% i przedsiębiorców opodatkowanych według stawki liniowej 19%, zmniejszyły się różnice w kwotach obciążenia dochodu tych podmiotów, natomiast różnice w ujęciu procentowym kształtowały się w granicach od 7,31 do 7,59%. Oznacza to, że w latach 2009–2014 podatek dochodowy w porównywalnym stopniu pełnił funkcję redystrybucyjną dochodów dla osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i realizujących dochody z innych źródeł. Należy również zauważyć, że w największym stopniu na przedmiotowe różnice w każdym z analizowanych okresów wpływały dużo niższe stawki składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie zdrowotne płacone przez przedsiębiorców.

Analizując obciążenia przychodów przedsiębiorców opodatkowanych według ryczałtu ewidencjonowanego, można powiedzieć, że bezdyskusyjne jest, że były one znacznie niższe niż przedsiębiorców opodatkowanych na zasadach ogólnych i kształtowały się na poziomie od 8,65% w 2008 r. do 9,45% w 2013 r. (w 2014 r. wnosiły 9,36%).

4. Podsumowanie

Przeprowadzone w opracowaniu rozważania pozwalają zweryfikować hipotezę, że obciążenie dochodów ponoszone przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą jest niższe w porównaniu z obciążeniami fiskalnymi wynagrodzeń z innych źródeł. Podatek dochodowy wyraźnie preferuje przedsiębiorców, a ciężar obciążeń podatkowych w większym stopniu spada na dochody z pracy. To samo odnosi się do składek na ubezpieczenia społeczne i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Nie jest prawdziwa powszechna opinia, że podatnik może kształtować swoje sprawy tak, aby wynikające z nich obciążenia fiskalne były jak najmniejsze. Występujące w polskim prawie podatkowym rozwiązania pozwalają na niepłacenie podatków przez przedsiębiorców. Polski system podatków dochodowych pozwala przedsiębiorcom ograniczać wielkość zobowiązań podatkowych. Ten sposób działania nie dotyczy podatników uzyskujących dochody z innych źródeł, np. wynagrodzenia ze stosunku pracy czy umowy-zlecenia.

Literatura

- Gomułowicz A., Malecka J., 2013, *Podatki i prawo podatkowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.
- Ickiewicz J., 2010, *Obciążenia fiskalne przedsiębiorców*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Majchrzycka-Guzowska A., 2011, *Finanse i prawo finansowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.
- Ministerstwo Finansów, 2009–2015a, *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2008–2014 rok*, Departament Podatków Dochodowych, Warszawa.
- Ministerstwo Finansów, 2009–2015b, *Informacja dotycząca ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za 2008–2014 rok*, Departament Podatków Dochodowych, Warszawa.
- Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, tekst jedn. Dz.U. 2015 poz. 613 ze zm.